

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/55/2018
Identifikačné číslo spisu: 1111206171
Dátum vydania rozhodnutia: 29.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1111206171.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Mgr. Ing. A. K., bývajúceho v F., proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. č. 13, o zaplatenie ušlého zisku a o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 14 C 30/2011, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo 4. marca 2016 sp.zn. 10 Co 40/2016, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením z 18. novembra 2015 č.k. 14 C 30/2011-170 uložil žalobcovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v sume 134 196,32 € na účet okresného súdu do 60 dní od právoplatnosti uznesenia. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že boli splnené podmienky na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania v zmysle § 141a O.s.p. na základe návrhu žalovanej. Proti tomuto rozhodnutiu podal odvolanie žalobca.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením zo 4. marca 2016 sp.zn. 10 Co 40/2016 odvolanie žalobcu odmietol (§ 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.), pretože bolo podané proti uzneseniu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné. Uviedol, že žalobca v prejednávanej veci podal odvolanie proti uzneseniu, ktorým mu súd prvej inštancie uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v zmysle § 141a O.s.p. v sume 134.196,32 € do 60 dní od právoplatnosti uznesenia, ktoré obsahuje správne poučenie, že odvolanie proti nemu prípustné nie je (§ 202 ods. 3 písm. q/ O.s.p.).

3. Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadol dovolaním žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., pretože sa mu ako účastníkovi konania postupom prvostupňového, ako aj odvolacieho súdu, odňala možnosť konať pred súdom.

Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za neodôvodnené a arbitrárne. Mal za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu tým, že nie je dostatočne odôvodnené, trpí zároveň aj inou vadou (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Ďalej namietal, že mu súdy nižšej inštancie nedoručili vyjadrenie žalovaného k ním podanému odvolaniu, čím konanie zaťažili vadou zmätočnosti. Rozhodnutie odvolacieho súdu taktiež považoval za prekvapivé, v dôsledku čoho došlo podľa jeho názoru k porušeniu princípu právnej istoty. Žiadal rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu žalobcu písomne nevyjadrila.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z vyššie uvedeného ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. a/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledujúcich bodoch.

7. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a dôvody prípustnosti proti uzneseniu vymedzoval § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

8. Dovolanie žalobcu proti uzneseniu odvolacieho súdu nesmeruje proti uzneseniu majúcejmu znaky niektorého z uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolanie žalobcu teda v zmysle § 239 O.s.p. nevyvolalo účinky, ktoré by podľa právneho stavu do 30. júna 2016 umožňovali uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

9. V danej veci by preto dovolanie bolo prípustné, iba ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. Povinnosť skúmať, či v konaní nedošlo k niektorej z týchto väd vyplýva pre dovolací súd z § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa z tohto dôvodu neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal tiež otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p.

10. Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

11. Dovolateľ namietal, že konanie súdov nižšej inštancie je postihnuté vadou konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

12. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. išlo najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane sporu jej procesné práva priznané občianskym súdnym poriadkom [napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

13. Žalobca namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne a nedostatočne odôvodnené. Podľa

stanoviska, ktoré prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 a je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods.1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

14. V zmysle citovaného stanoviska bola vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľom považovaná za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá však v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu prípustnosť dovolania nezakladala (pozri napr. sp.zn. 3 MCdo 16/2008 a 6 Cdo 84/2010, 5 MCdo 10/2010, 3 Cdo 166/2012, 4 Cdo 107/2011).

15. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch mohla nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladáť vadu v zmysle § 237 ods.1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie malo také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížila k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie. Odvolací súd uviedol, že dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je potrebné odmietnuť podľa § 218 ods. 1 písm. c/, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné v zmysle § 202 ods. 3 písm. q/ O.s.p. účinného v znení od 1. januára 2012 (viď. str. 2 a 3 rozhodnutia).

16. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

17. Dovolateľ zároveň namietal odňatie jeho možnosti konať pred súdom z dôvodu, tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo vydané v rozpore so zásadou prekvapivých rozhodnutí.

18. Ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. vyžadovalo v odvolacom konaní dať možnosť účastníkom konania/stranám sporu vyjadriť sa vždy, ak odvolací súd uvažuje, že svoje rozhodnutie založí na iných právnych dôvodoch, ako to urobil súd prvej inštancie. Predpokladom pre postup podľa uvedeného zákonného ustanovenia odvolacím súdom bolo, že na vec sa podľa odvolacieho súdu vzťahovalo ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a že toto ustanovenie bolo pre rozhodnutie vo veci určujúce. Účelom uvedeného ustanovenia bolo, aby sa v praxi zabránilo vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí tým, že strana bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia na zistený skutkový stav.

19. Podľa odvolacieho súdu v posudzovanej veci o takýto prípad nejde. Odvolací súd v rámci odvolacieho konania nepreskúmal vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie, nakoľko odvolanie ako neprípustné odmietol podľa § 202 ods. 3 písm. q/ O.s.p. Zo strany odvolacieho súdu tak nedošlo k vecnému prieskumu odvolaním napadnutého rozhodnutia, v dôsledku čoho ani odvolacím súdom nemohlo byť použité iné ustanovenie určujúce pre rozhodnutie vo veci. Svoje rozhodnutie tak nezaložil na iných právnych dôvodoch než súd prvej inštancie, vychádzajúcich z ustanovení právneho predpisu, ktoré neboli doposiaľ použité. Nešlo teda o vydanie tzv. prekvapivého rozhodnutia tým, že žalobca nemal možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii dovtedy nepoužitého ustanovenia právneho predpisu. Navyše žalobca bol v rozhodnutí súdu prvej inštancie poučený o tom, že odvolanie nie je proti uvedenému

rozhodnutiu súdu prvej inštancie prípustné. Odvolací súd preto ani týmto svojím postupom neodňal žalobcovi jeho možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

20. Dovolateľ v súvislosti s vadou § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. namietal, že konanie bolo zaťažené vadou zmätočnosti, nakoľko mu nebolo doručené vyjadrenie žalovanej k ním podanému odvolaniu. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie ESLP vydané vo veci Trančíková.

21. Zo spisu vyplýva, že k odvolaniu žalobcu (č.l. 176 a nasl. spisu) sa vyjadrila žalovaná (č.l. 188 a nasl. spisu). Zo spisu nevyplýva, že predmetné vyjadrenie žalovanej k odvolaniu žalobcu bolo doručené žalobcovi.

22. V zmysle § 209 ods. 1 druhá veta O.s.p. platilo, že súd prvého stupňa bol povinný doručiť odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smerovalo proti rozhodnutiu vo veci samej, zároveň aj vyzvať účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu; iná povinnosť mu z týchto ustanovení nevyplývala. Z Občianskeho súdneho poriadku teda odvolaciemu súdu nevyplývala povinnosť predložiť odvolateľovi vyjadrenie protistrany na zaujatie stanoviska k tomuto vyjadreniu k odvolaniu. Súd nebol povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania - bolo iba na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť (III. ÚS 144/2012, III. ÚS 507/2012, IV. ÚS 19/2012). Odňatie možnosti pred súdom konať nezakladala teda sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu. Obdobné právne závery boli vyslovené aj v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu (viď napríklad sp.zn. 5 Cdo 40/2012 a 1 Cdo 17/2011).

23. ESLP vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel ESLP k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručeného článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

24. V prípade, ak protistrana doručila súdu také vyjadrenie k odvolaniu, ktoré bolo formulované ako skutková a právna argumentácia, súd ale jej vyjadrenie nezaslal na vedomie odvolateľovi, ide v zmysle toho, čo vyplýva z rozsudku ESLP vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, o procesnú nesprávnosť zasahujúcu do práva na spravodlivý súdny proces.

25. V danej veci odvolanie žalobcu smerovalo proti uzneseniu súdu prvej inštancie, ktorým mu bola uložená povinnosť zaplatiť preddavok na trovy konania. Odvolací súd jeho podanie ako procesne neprípustné odmietol, bez vecného prejednanía žalobcom podaného odvolania. Dovolací súd je toho názoru, že v uvedenej veci za daných okolností nemožnosť žalobcu vyjadriť sa k vyjadreniu žalovanej k ním podanému odvolaniu nepredstavuje porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie, nakoľko jeho prípadné vyjadrenie by nemalo vplyv na výsledok rozhodnutia odvolacieho súdu, keďže odvolanie nebolo prípustné v zmysle § 202 ods. 3 písm. q/ O.s.p. proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a O.s.p.

26. V okolnostiach preskúmvanej veci dospel preto dovolací súd k záveru, že hoci žalobcovi nebolo doručené vyjadrenie žalovanej k ním podanému odvolaniu, nemalo to za následok odňatie možnosti žalobcu pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

27. Dovolateľ v dovolaní ďalej namietal, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Tzv. iná vada konania v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu nezakladala procesnú prípustnosť podaného

dovolania (vid' R 37/1993 a niektoré ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011). Dovolací súd mohol pristúpiť k preskúmaniu tohto dovolacieho dôvodu len v procesne prípustnom dovolaní, čo však nie je prípad prejednávanej veci.

28. V danom prípade prípustnosť dovolania žalobcu nemožno vyvodiť z ustanovenia § 239 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 ods. 1 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky ho preto odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné.

29. V dovolacom konaní úspešnej žalovanej najvyšší súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo jej žiadne trovy nevznikli.

30. Dovolací súd navyše dáva do pozornosti súdov nižšej inštancie, že ustanovenie § 141a O.s.p. stratilo svoju účinnosť od 14. júna 2016 v dôsledku nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. mája 2016 sp.zn. PL. ÚS 30/2015. Je preto potrebné, aby súd prvej inštancie ďalej v merite veci konal a rozhodol.

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.